

MERZA JÓZSEF

FOLYTATJUK?

A létszámalakulás vizsgálatához statisztikus szempontokat kell alkalmazni. Megvizsgálandó az első tíz év személyi állománya: mennyi a családalapítás előtti, tehát gondtalan fiatal, akinek sok szabad ideje van, könnyen szervezhető és mozgatható. Ezután meg kell nézni, mennyi a pedagógus, aki a közösségi igénybevétel folytán átcsoportosítja munkaidejét. A papok is megtehetik ugyanezt. Amíg sok a fiatal, addig van lehetőség felfutásra. Meg kellene nézni, hogy a fiatalok aránya hogyan változott az évek során. A családalapítás és a több gyerek vállalása új feladatokat jelent, aminek időbeli és fizikai hatása van a korábban könnyebben mozgó tagokra. A sikeres emberek terhelése növekszik, részben azért, mert több csoportjuk lesz, részben pedig azért, mert a szervezeti növekedéssel együtt járó bonyolódás struktúrafenntartó képződményekbe viszi őket, minek folytán sűrűsödnek naptári bejegyzéseik pihenésük, családi kötelezettségeik, megújulást elősegítő, egészséges lelki és fizikai állapotot biztosító idejük rovására. Vágjunk ki egy populációt 1975-ből és ugyanazt a társaságot 1985-ből és készítsük el időfelhasználási kimutatásukat. Látni fogjuk a feladatok növekedését, s megkérdezhetjük, hogy ugyanazon mértékben nőtt-e fizikai és pszichikai erejük. Az olló kezd kinyitni, és ha csupán a hitüket és hűségüket faggatjuk, nem vesszük észre, hogy a lelki erő alól lassan elfogy a mindennapi élethez szükséges támasz. Feltéve, hogy élni akarunk és fel akarjuk nevelni azokat a gyerekeket, akiket éppen a közösségi felfogás miatt hoztunk nagy számban életre, és nem gondoljuk azt, hogy majd a másik házastárs gondoskodik róluk.

Ezzel a bekezdéssel azt akarom érzékeltetni, hogy vannak helyzetek, amikor elfogulatlan szociográfiát kell művelni, s annak rendes elvégzése után kevésbé fogjuk kétségbe vonni barátaink hűségét. Igyekezni mindig lehet, sőt kell is, de hogy miben és mennyire, azt körültekintően kell megállapítani. Így kevesebb lesz a szemrehányás, kiegyensúlyozottabbá válik a közlevegő.

Természetes, hogy ezek a populációs metszetek 1985 után is képezhetőek, azzal a különbséggel, hogy a társadalmi-politikai környezetnek, a korábbihoz képest gyors változásai figyelembe veendőek. Vajon betartottuk-e a csoportépítés kezdeti alapelveit: az elvek alapos megbeszélését, az el nem sietett befogadást? Melyek voltak a tagtoborzás módszerei a Bokor középpontjától távolodva? Igazában miért jön ma valaki közénk, s ha közénk jött, mit szeretne? Azt, amit a hivatalos egyház nem ad meg, de mi igen? Ettől nagyobb lesz bennük a szeretet, vagy csupán be tudtak szerezni egy másutt nem kapható dolgot? Esetleg szívesen elvinnének minket

egy másik lelki-vallási-humanista vonal felé? Milyen hatással volt a Bokor állapotára több, nagyhatású barátunk halála? Hogyan bírta el távozásukat a kellő időben önállóvá nem tett közösségük? Azt kérem, hogy csak az ítélkezzék – és az is megértően – aki alaposan végig gondolta mindazt, ami az idők során lejátszódott. Belső megújulás, megvalósítható külső célok kitűzése nem lehetséges, ha nem nézünk végig önmagunkon és szép, de senki által sem vállalt feladatot próbálunk erőltetni hosszú időn át. Így csak növekszik az a belső frusztráció, ami hozzáadódik a külső reménytelenséghez. És aztán valóban elfáradunk és semmi sem lesz.

Minden időben van az emberiségnek valamilyen közmeggyőződése, amit valaki bizonyítva lát, valaki nem, de valószínűnek tetszik számára és nem okoz lélektani problémát, hogy csatlakozzon hozzá. Meg kell engedni, hogy e hit tartalma változhasson a gyermekkori örökségtől indulva az emberélet folyamán. A közösségnek van hatása a hittartalom kialakításában és az egyén tudatos lelki élete e tartalom újra és újra átgondolásában rejlik. Tudomásul veszem, hogy a római katolikus egyház hite benne van a katekizmusban és tapasztaltam, hogy a hatásos lelki vezetők szeretik átplántálni saját szemléletüket tanítványaik tudatába. Ez megy kicsiben, s amikor megnövekszik, akkor a Hivatal eretneket kiált. Elég sokféle protestáló nézet parazsa lappang a hamuban. A gyóntató – saját lelkiismereti belátása folytán – olyan engedményeket is tehetett, amelyekhez a hivatalos egyház egyáltalán nem járult volna hozzá. Ámde a dolgokat nem kürtölték ki, s így mindenki elégedett volt, a papot sem közösítették ki. Mi azonban nem dolgoztunk titkos eszközökkel, s ez – az érintettek tekintélyes száma miatt – egyházi elhajlásnak minősült. Most tehát felvethető a kérdés: hová jutottunk?

Az idő jócskán előrehaladt, a Bokor társadalmi megváltozott. Belenézhetünk a vatikáni katekizmus tükrébe. Ami az alapkérdéseket illeti, mindnyájan tudjuk, mit gondolunk, nem kell módszeresen tudomásunkra hozni az ábrahámiai vallások közös hitét. Elég azt mondani, hogy a Bokortól egyháziilag elvárt hit a niceai hitvallás első mondata. Hogy ez-e a „Bokor hite”, azt nem tudom. Lehet, hogy azokat kell Bokor-tagoknak mondani, akik minden záradék nélkül aláírják ezt a mondatot. A maradékot nevezhetjük holdudvarnak, szimpatizánsoknak stb. Ha ez fontossá vált, akkor tegyük meg. Ha ez a lelkiismereted megnyugtatóra kell, ahhoz, hogy elmondhasd: nem hoztál létre eretnek közösséget, rajta! Én igazán hagyományos katolikus hitvallásból indultam, de hatvan év után antimodernista eskü letételére szóló felhívást látok benne. Ha megfelel Neked, akkor tégy közzé egy nyilatkozatot, hogy szóról-szóra megvallod a Hiszekegyet és szigorú értelemben katolikus vagy és a Bokor közösséget is ilyennek akarod. Én nem tudom még, mit fogok csinálni. Parancsra nem tudok hinni. „Egy ilyen rendszernek magamat odaadni karrierizmust feltételez ... nagyon tiszta

emberek esetében pedig súlyos, nagyon súlyos belső megosztottságot, skizofréniát, illetve az agy mosás elvállalását. Ez a dolog szubjektív oldala. Objektíve pedig egyet jelent a kontraszelekcióval. Gondolkodni képes ember nem megy oda, ahol nincsen szükség gondolatainak az erejére. A nem-gondolkodók és karrieristák választódnak ki ebben a rendszerben.” (1991).

Már kérdezték tőlem, nincs-e tudathasadásom amiatt, hogy Bokor-nézeteimmel (mik is azok?) templomba járok és egyházi adót is fizetek. Meg tudtam mondani, miért teszem. Ha most úrlapot kellene aláírnom, félek, hogy felborulna az egyensúlyom. Szeretni akarok, s ezentúl sokat hallgatni. Az egyetemes emberszeretet parancsához akarok hű lenni. Nem akarom barátaimra hozni a Bokor egészének kiközösítését. Nem is vagyok benne a Bokor hivatalos testületében. Ha megidéznék a Képviselőtestület lelkiségi irányzatunk egyházi elfogadása, jóváhagyása, beiktatása érdekében, én nem hoznék szegyet dadogással vagy nyekergéssel, így vagy úgy értelmezéssel a tisztelt folyamodókra. Rendkívül jó helyzetben vagyok. Nekem csak azt kell elmondani, hogy bánok mindent, amit a szeretet ellen vétettem, meg amiben az éhezők, szomjazók, a betegek, a meg nem látogatottak elmarasztalhatnak és meghalok. Nem az én dolgom lesz megítélni magamat, a jó lelkek pedig imádkozhatnak értem. Kiűresítem magamból a színjátás bármilyen módját.

Nem most találok ki ezeket a mondatokat. Tíz-tizenöt évvel ezelőtt leírtam, hogy az egyház nekem nem dogmatikai rendszer, hanem egy szociológiai képzőművészet, amelyben barátaimmal együtt beszélgetek az evangélium által elmondottakról úgy, hogy igyekszem is megtenni azt, amit a belátás követendő eszménynek rajzol elém.

A matematikus hozzászólt ahhoz, hogy vannak bizonyítható és nem bizonyítható tételek. Az utóbbiakról el is mondja ezt. Megteheti, mert nem szószékről beszél és látszata sem merül fel annak, hogy az ő kezében van az emberek üdvössége. Megteheti, mert nem abból él, hogy arról beszéljen, amit nem tud, hanem arról, amit úgy tud, hogy gyakorlati igazolással is tud szolgálni róla. A megismételhetőség, a bárki által történő kipróbálhatóság a tudomány előrehaladásának a garanciája. A vallási buzgólkodók régen és ma folyamatosan gondolkodnak ki újabb tételeket, amelyek bizonyíthatatlan előfeltevéseken nyugszanak. Ettől még lehet logikus a levezetésük, de hiányzik a gyakorlati igazolás. Ettől van a sok felekezeti. Időnkint kiderül, hogy a tétel nem igazolható. Ekkor várni kell – mondjuk – négyszáz évet, mert szemmel látható a tévedés. Ha olyan területről van szó, ahol nincs tapasztalati lehetőség, akkor a világ végzetéig mondható a téves állítás, mert a Hivatal tudja, hogy egy állítás visszavonása igen nagy kockázat a szavahihetőségre s ebből kifolyólag életveszélyes a rendszerre. Nem is fogja megtenni. Bocsánatkérés egy tönkretett, végtelenül drága emberi lélekért? Ó!

Bandi nézeteitől nem határolódott el a Képviselőtestület. Így van. Erősebb volt a szubjektív, emberi, baráti érzés. Másodrendű a tanbeli tisztaság. A KV valószínűleg nem látta eléggé tisztán, hogy mi a különbség Gromon, Bulányi, a Képviselőtestület és a katolikus egyház hite között. Ez bizony négy különböző dolog. Lehet itt mindenkinek eleget tenni? A Képviselőtestület soha nem volt a hierarchia kedves gyereke, nem él benne vágyakozás az elfogadottság melege iránt. Jó tíz éve csendesen megszólítottam Seregély érseket, mivel egy iskolában, majdnem egy osztályba jártunk. Tudtam levelet írni neki a helyszellemének megfelelően. Tisztességesen, de elutasítólag válaszolt. Paskai bíborossal az amerikai nagykövetségen beszéltem egy fogadáson megfelelő terjedelemben. Nem voltam ismeretlen neki, hiszen találkoztunk még veszprémi püspök korában és később egy magánlakáson. Udvarias negatívum. Többet nem érhetünk el, mint amit a 13 pontos nyilatkozattal megengedtek. Hiszen nem vagyunk kiközösítve. Nem tudunk az asztal végén ülni? Szükségünk van arra, hogy állandóan tudomásunkra hozzák, hogy hol a helyünk az Egyház által megvalósított országban? A létező országban, amely hasonlít a létező szocializmushoz.

Én tehát nem írok levelet senkinek, annál is inkább, mert nem tudom, kinek írhatnék emberi hangú levelet, nyílt levélnek pedig nem látom értelmét. Százszor elhangzottak már ugyanazok a mondatok igazunk bizonyítására. Ha volt füle valakinek, meghallotta. De hát a történelem folyama megállás nélkül hömpölyög. Új fiatal tigrisek és egyházfők foglalják el a közélet helyeit, megtelt a villamos. A fenn ülők bedugják a fülüket, hogy ne hallják a lemaradtak méltatlankodását. Az utóbbi időben Moldova kiválóan megírta, hogy a múlt hősei senkinek sem kellenek. Nade, élet nemcsak a villamoson van. Sőt inkább azon kívül, ahol a mindennapok gyalogjáró emberei élnek. Őket minden felhatalmazás nélkül segíthetjük. Jóságúnak kell lenni és másokat is erre buzdítani. Ha nem elég a szegények elismerése, akkor törekedhetünk cégtablára, hogy a világ látva-lásson. Elvégre – mondhatná valaki – az evangéliumban benne van, hogy ne lássa a világ, meg az is, hogy lássa a világ a jótetteinket. Derék. A jószívú embernek barátai is lesznek, horizontálisan és vertikálisan, hogy ily csúnyán fejezzem ki magam. Otthonomat megtalálom kétfajta barátaim között. Ki más barátsága érdekelne engem? Nem vagyok csapodár természet, nem szaladgálok állandóan új barátságok után, mert az elhagyottak magányosnak, érdektelennek fogják érezni magukat. Mivel van családom, szakmám és társadalmi környezetem, ezért háromszorosan is belenőttem ebbe a világba. Nem is üzenek hadat az egész világnak. Mindenki tudja, ki vagyok, s ezután kicserélhetjük nézeteinket a világ állásáról. Ha elfáradtam a napi vitákban, elmegyek a fák közé, mert ismerem az erdők és rétek ösvényeit, előttem vannak a városban is. Akkor is otthon vagyok, ha nem vagyok ott. Egy papnak több is, kevesebb is juthat az

otthon világából. De hát minden hívő számára adott Isten barátsága. Furcsa lenne, ha a szerelméről beszélő ember nem találna otthont és boldogságot e kapcsolatában. Persze van keserű, esetleg viszonzatlan szerelem. Akkor viszont erről is kellene szólni.

A szerzetesség nagy segítség ahhoz, hogy valaki gondtalanul odaadhassa magát mások szeretetének. A szerzetesség nagy segítség, hogy valaki az odaadottság módszeresen kiképzett katonája legyen. Kár lenne tagadni. De aki mindenkinek odaadja magát, az senkié sem lesz, egyedül Istené. Ezt a mindenkik jól is fogadják, meg rosszul is, ha éppen az árnyoldalak kerülnek elő. Évtizedek alatt hallottuk a jól élő szerzetesek bírálatát, most éppen azt, hogy csak ez a forma biztosítja az utat a jövőbe. Én nem vagyok gyors gondolkodású ember. Engedtessék meg, hogy egyelőre szemlélődjek. Nem láttam és ma sem látom tényleges feltételét annak, hogy bárki és bármilyen formában vállalja a kommuna útját. Hans Meierék útja történelmileg és lélektanilag is idegen volt egy 1989-ben adott hazai embercsoport számára. Ezek olyannyira tényleges dolgok voltak, hogy 17 év sem tudott változtatni rajta. Terveinket a történelmi tények alapján kell elgondolni, pontosan, hogy úgy mondjam, érzelemmentesen. Az egyén lelkiismerete számára, persze, mindig, minden szabad, ami jó és amivel azonosulni tud. Ámde közösséget vinni egy útra egészen más dolog. Nem kell magyarázni. Ismerjük el emelt fővel, hogy a hutteri felhívás 15 éves zsákutcába vitt minket, az ezzel járó tépelődéssel, vitákkal, közösséggyengítő hatással. Ők csupán azt gondolták, hogy szépen beszerveznek minket soraikba, csak úgy, amiként tette sok-sok nyugati lelkeségi irányzat, amelyik boldognak érezte magát, hogy egy újabb országban létesít tagozatot. Még 2005-ben is kinyilvánították ezt a reményüket. Mi pedig hatástalanságunkon rágódtunk, mert csak a kommunában tudtunk gondolkodni, s eközben sokféle lehetőséget mulasztottunk el. Már akinek szüksége van az intézményesen, jogilag is megalkotott lehetőségre. Nem voltunk hatástalankok, mert milliókat fordítottunk az éhezőkre. Papirom van Lékai bíborostól arról, hogy az első karitatív akcióban a Bokor az országos adakozás közel tizedrészét állta. Nekem nincs szükségem bizonyításra, hogy milyen nagylelkűek a barátaim, hiszen tudom, hogy debilis gyerekekkel is törődnek némelyek akkor is, ha pénzt és főleg sok időt emésztő munkájukról kevés vagy semmi említés nem történik. Nem hoztunk létre ingyen konyhát, de alapíthattunk volna gyermekmenhelyet, mondjuk, öt gyermek számára. Sok a szülő nélküli gyerek. Ezt fejleszthettük volna, ha pénzünk és emberünk lett volna rá. Mehetne tán most is, elszánás kérdése. A sikeres dolgok az akaraton kívül a jó helyzetfelismerés következményei. Bőjte Csaba – egyéni elkötelezettsége mellett – jól ismerte fel a szükségletet és a társadalmi lehetőségeket. Sajat kezdeményezése mellett sikeresen épített a magyar társadalom lelkiismeret furdalására, a

profán és egyházpolitika törekvéseire, a diszkrét vagy kifejezett nacionalizmusra, az amerikai magyarok csekkjeire. Amikor legutóbbi amerikai körútjáról és annak állomásairól olvastam, nem tudtam nem gondolni Gyurka clevelandi és egyéb helyeken megtartott előadásaira. Csakhogy Gyurka Isten Országát hirdette, ami nagyon izgalmas, érdekesítő, esetleg háborzongató dolog, de a józan konzervatív amerikai felismerte ennek következményeit. Csabának előnyösebb helyzete volt, mert az immanens, pláne nemzeti célok mindig hatalmas mozgóerővé válhatnak. Gandhi se sokra jutott volna a szatiagrahával, ha nincs benne a pakliban India függetlensége.

Le kell tudnunk tenni valamit az asztalra. Így van. Csakhogy valami hasznát is kell látni a vállalkozóknak. Úgy tűnik, a kommuna nem ígéretes az emberek számára. A már valamire jutott emberek anyagi katasztrófát szimatolnak mögötte. Szerintem vannak köztünk üzlethez értő emberek, ők sem adtak ötletet ahhoz, mit kell tenni, ha valaki felszámolja maga mögött a valamelyes biztonságot adó hátteret. Esetleg számos gyerek kíséretében. Ez megint rideg, gazdasági megfontolást igénylő kérdés, különben csak a tévútra jutott emberek átkozódását hallhatjuk. Muszáj így írni, hogy élesen láthassuk a dolgok kimenetelét. Egy elkapdosott, kudarcba futott vállalkozás hosszú időre lehet elrettentő példa mások számára.

Szép gondolat, hogy az ideális életközösségben mindenki azt csinálja, amit szeret. Ki teológiát, ki matematikát, ki beteggyógyítást. A mintapélda mindenesetre azt mutatja, hogy legjobban, ha mindenki bedolgozza magát a bútorasztaloság vagy játékkészítés valamelyik részlegébe. A kapitalista gazdálkodás jelen hajszájában legfeljebb néhány kiváltságos engedheti meg, hogy neki tetsző, a termelést nem szolgáló dologgal foglalkozzék. Egyébként, 1968-ban (hol volt még akkor a kommuna gondolata!), Franciaországban megismertettek egy olyan közösséggel, amelynek tagjai egy elhagyott kolostorban éltek, napközben bejártak dolgozni a közeli városba és este szépen elmondták az egyház tradicionális imádságait. Ez lehet egy lépés a teljesen együtt élő közösség felé. Lanza del Vasto erőszakmentes közössége már 1974 táján így élt. A helyzet kihozta a vállalkozást. Az viszont nagyon fontos, hogy ne egy olyan réteg dolgozza ki a közösség életszabályait, amelyik haszonélvezője lesz az átlagtag szürke, mindennapi munkájának.

Kezdek fáradni, s talán az olvasó is így van vele. Pedig van még meggondolni való. Jön az Evangélium Nuntia, aminek az ellentmondásosságát annak idején eléggé bíráltuk. Most tehát a Jézus és Szent Ferenc után egyedül evangéliumnak mondott közösségünk azt a feladatot kapta, hogy ne tekintse magát az evangélium egyetlen birtokosának, hanem figyeljen a püspökökre és a Tanítóhivatalra. Helyes! Eddig is odafigyeltünk, két és fél évtized története mutatja, milyen eredménnyel.

Ezt nem fejtem ki, csupán azt kérdelem: mostantól jobban kell majd odafigyelni, hogy könnyebb legyen a lelked? Tehát van valami a lelkeden, ami nyomja, mert nem úgy tettél, mint igazhítlő katolikusnak kellett volna tennie? Mi lenne az? Ránk kellett volna erőltetni a Szabályt a lelkiismeret helyett, mintha a lelkiismeretünk merő egyéni szeszély és kötekedés forrása lenne, nem pedig egész szellemvilágunk és erkölcsi felfogásunk egybelátása? Ha arra kényszerülnék, hogy felmondjak egy olyan Krédót, amelyben nem használhatom a valószínű, a szeretném remélni szavakat, akkor nem tudnék szembenézni magammal, emberi mivoltommal, hetven éves élettörténetemmel, akkor hipokrita lennék, akkor állandóan attól kellene félnem, hogy elkárhozom, mert hazudnék azokban a kérdésekben, amik alapján a Szentlélek (vagy profánul, a lelkiismeret) megítél. Nincs semmi baj, ha úgy kezdek: Szeretnék hinni egy Istenben, Töreksem hinni egy Istenben, és így tovább. Én ezzel könnyíték a lelkemen, én ennek a vágyamnak a kimondásától tudok meghalni békében.

Érzem, hogy kimaradnak mondatok, de gyerünk tovább. Lelkiismeret vagy nem lelkiismeret – ez itt a kérdés. Mármost reménykedhetünk-e abban, hogy megtanulunk újra egyet gondolni? Jó lenne tudni, mi volt az az egy, amiben valamikor, korábban egyet gondoltunk. Ehhez mérhetnénk a jövő egy gondolatát. Ha a szeretet parancsa, akkor minden rendben van, akkor viszont nem jutottunk előre a részletkérdésekben. Azt javasolnám, hogy a feladatot úgy fogalmazzuk meg, hogy ne az együtt gondoláson legyen a lényeg, hanem azon az egyen, amit tudnánk együtt gondolni. Így nem a formán, hanem a lényegen lenne a hangsúly. A Bruderhof, Pinkafő, a Franziskusgemeinschaft egységesen gondolkodik. Vajon mi a gondolkodásuk területe? Ahogy elképzelem e derék, jó szándékú közösségeket, valószínűleg nem okoz nekik gondot az, hogy kinek a szavát hallják, ha megszólal a püspök. Lehet, hogy ezt nem fejezik ki szavakban, de az is lehet, hogy fel sem vetődik a kétely a gondolkodás csendes perceiben. Mi azonban ettünk a tudás (ah, mily nagy szó, pláne egy agnosztikustól!) fájáról, a mi üdvösségünk már csak egy mitikus növénytől képes jó vagy rossz fordulatot venni.

Tudomásul veszem, hogy lelkiismereted szavára kéred tőlünk helyzetted átgondolását. Írhatnád azt is, hogy szerzetesi fogadalmad, papi fogadalmad szavára kéred ezt. Nem írod, mert tudod, hogy a lelkiismeret több mint a szerzetesi fogadalom, a papi megjelöltség. Kétségtelen, hogy ez utóbbiak ösztönzésére mentél a Vatikánba, megőrizve a lelkiismeret tisztaságára törekvést. Amit lehet, próbáljuk meg. Az egyházzal szembeállást viszont árnyalni kellene. Semmiben, az égvilágon semmiben nem képviseltél mást, mint amit a Hivatal? Ma sem? Nem tartalmaz az a bizonyos eldugott, 13-ik pont állandó feszültséget, amely abban a pillanatban nyilvánvalóvá válik, amikor nem a jelenkor látszólagos

békeidejében élünk, amikor is a felek, különböző okokból nem kívánják az összetűzést? Az ügyed – természetesen – nem rendeződött 1997-ben. Ha úgy lenne, beszélne hozzád a hierarchia. De nem beszél, újra és újra te beszélsz, s ők minden alkalmat megragadnak a hallgatásra, a kitérő válaszra. Az egyenesen lehetetlen, hogy hivatalosan teret adjanak neked, amikor nem egyszer felemlgeted a jelen bíboros szerepvállalását a korábbi rendszerben. Nincs bűne a hierarchiának, ők engedelmességek Rómának, azaz a Szentatyának, azaz Krisztus földi helytartójának. Disszonáns hangok nem időszerűek. Megbocsájthatod ezt az elzárkózást, ezt a szimbolikus kiközösítést. Jézus sem várta meg, amíg a hóhérok bűnbánatot tartanak. Rajtuk múlik a megtisztulás. Ez szép magatartás, a megbocsájtó lelki egyensúly lesz biztosabb. Pongráz Gergely és Rác Sándor nem így gondolja, de hát őket más fából faragták. Igazad van, nem lehet örökké haragudni, illetve lehet, de káros. A halálíg megőrzött harag jó regénytémának, de nem jó a kereszténynek.

Már az is jó dolog, ha elmondjuk barátainknak a véleményünket. Tiszták lesznek a lapjaink. Más dolog, hogy miféleképpen sóhajtozik bennünk a Lélek, ha Istenhez fordulunk. Ebben az időben nem tudom nyilvánosságra hozni a velem élő gondot, vágyakozást, magányt, felbátorodást, reményt, szándékot a megállásra. Meg tudom keresni azokat a korábbi szövegeket, amelyekkel azonosulni tudok, ebből tájékozódhat a hallgató. Belső munka folyik, amelyben harmonikusan kell feldolgozni az életünkben minket ért hatásokat. Magunktól is igyekeztünk és időnkint célzott beszélgetések tárgyai letünk. Látnom kell, mikor voltam eleven személy és mikor mozgatótt figura. Nagyon gyorsan megy az idő. Elkészülök-e rendszeresen az utolsó sóhajtatásig?

Nem akarok összeveszni senkivel. Utoljára írom le, hogy a rendszerváltáskor tett elhatározásom az volt, hogy világosan őszintén, jó szándékkal fejezzem ki gondolataimat, hiszen már azelőtt megvoltak azok a tünetek, amelyek történelmileg vitákhoz, viszályokhoz vezethettek. A politikai pártok története tanúsítja, hogy így volt. Most fogódzatok meg a következő mondat előtt. Én akkor a józanészbe és a jézusi gondolkodás szelidségébe kapaszkodtam, mint az egykori görög, aki a hajó árbocához kötöztette magát. Elengedhetitek a fogantyút. Mivel ma is itt vagyok, látható, hogy a szellemi, vallási, politikai, társadalmi dagály nem sodort el, úgy érzem, hogy nem vesztettem el sem az ítéloképességet sem a higgadtságra törekvésemet akkor, amikor megdöbbenve kellett látnom túlhaladott, többé már nem várt áramlatok újjáéledését. Ennyit magamról. Bis repetita placent, de csak annak, aki újra hajtogatja. A közönség hamar megunja az ismert önarcképeket.

Folytatjuk? Felcserélhetjük a Fatimai hiszekegyet, a Hűségimát sarkosabb fogadalomra. Olyanra, amit a különféle testületekbe, rendekbe belépő emberek tesznek. Előírhatjuk alkalmas szövegek kötelező elmondását, s

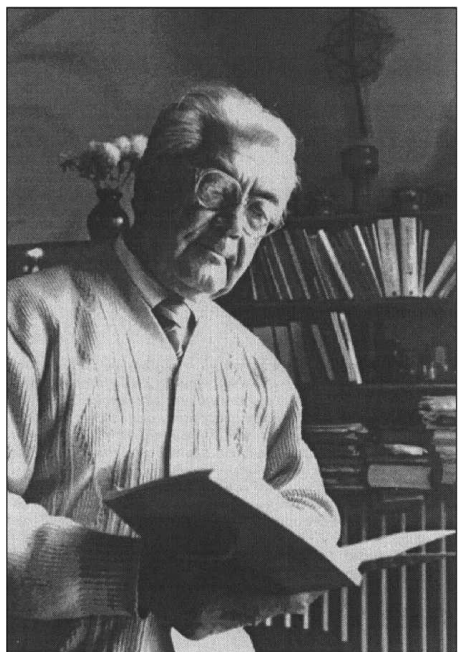
ezek alapján szankcionálhatjuk a tagokat. A szankciók lehetnek helyénvalók, esetleg tévesek. A szankcionálnak lehet büntudata is, meg nem is. Ettől függetlenül egy szervezet felett eljárhat az idő és ez lehet a szervezet hibája, de lehet az idő törvénye. Ismét szükség lehet a szociográfiai elemzésre: milyen tevékenység vagy szellemiség tartott meg hosszú időn át társaságokat, jézusi életre szövetkezett csoportokat. Hányan élnek bennük, meddig növekedtek, mi a jelenlegi helyzetük? Mi biztosíthatja a szüntelenül változó világban az állandóságot? Erre képzett szakember módjára kell válaszolni, akkor is, sőt különösen akkor, ha él bennünk a szándék a világ eredményes jobbítására.

Hosszú lett, bár mégsem elég hosszú, Náci majd megbocsájtja.

2005. november

ELMER ISTVÁN

BÖRTÖNKERESZT
BÖRTÖNVEISZT KATOLIKUSOK VISSZAEM-
LÉKEZÉSEI
- BULÁNYI GYÖRGY -

Budapesten született, 1919. január 9-én. A piaristák budapesti gimnáziumában érettségizik 1936-ban. Ugyanabban az évben belép a piarista rendbe. Ezzel párhuzamosan a Pázmány Péter Tudományegyetemen magyarnémet szakos tanári diplomát szerez. 1943. január 31-én szentelik pappá. 1943-tól tanár a piaristák sátoraljaújhelyi, tatai és debreceni gimnáziumában. 1948. szeptem-

ber 1-től egyetemi lelkész Debrecenben. 1952. augusztus 28: letartóztatják, életfogytiglani börtönre ítélik. 1960. december 9-én amnesztiával szabadul. 1961-1969: szállítómunkás. 1969-1979: fordításokból él. 1979 óta nyugdíjas.

Az egyházüldözéssel párhuzamosan megerősödtek a kisközösségi mozgalmak. Általában fiatal értelmiségiek, diákok tartották egymással a kapcsolatot, s minden csoportnak volt lelki vezetője.

A kisközösségek egyszerűsége, ősegyházi életformára törekedtek. Egy részük a hivatalos egyház tudta nélkül működött, amelyekről pedig tudomásuk volt a püspököknek, azoktól a hierarchia igyekezett elhatárolni magát, mivel attól tartottak, hogy a kisközösségek veszélyeztetik az egyház állam által engedélyezett tevékenységét.

Idővel teológiai és egyházfegyelmi kérdésekben ellentétek jelentkeztek a kisközösségek és a hierarchia tagjai között. Ezeket az ellentéteket a kommunisták élezni igyekeztek, s így a katolikus egyházon belüli megosztottságot erősítették.

Bulányi György piarista szerzetes a második világháború befejezését követően azonnal hozzálátott kisközösségek megteremtéséhez; később az ő mozgalmából fejlődött ki a Bokorközösség.

Az első kisközösségi per, a később rólam elnevezett Bulányi-per során tartóztattak le, 1952 augusztusában. Ekkor a hivatalos egyházat a már ismert módszerekkel - „megfegyelmezte” a hatalom: 1948 végén Mindszenty bíborost letartóztatták, 1950 nyarán a szerzeteseket elhurcolták, majd ugyanennek az évnek az őszén létrejött az első „megegyezés” a magyar kormány és a püspöki kar között. 1951 tavaszán a megegyezési tárgyalásokat vezető Grósz Józsefről is kiderítették, hogy hazaáruló. Az ÁVH-sok beköltöztek a püspöki aulákba, átvették az egyházmegyék pecsétjeit, minden küldeményt ők bontottak föl, levél a püspökségről csak az általtuk rátett pecséttel mehetett ki. A hivatalos egyháznak gyakorlatilag semmiféle mozgástere nem maradt. Bármit akart cselekedni, csak ÁVH-s engedéllyel tehetett, vagy amit tett, kénytelen volt ÁVH-s parancsra tenni.

A kisközösségek - a hihetetlen mértékű, az egész társadalmat átható félelmi állapotban - úgy éltek, ahogyan élhettek. A korra, a gyanúsítgatásokra, és a fölszított bizalmatlanságra jellemző, hogy 1951 végén valaki azt mondta rólam az egyik püspöki aulában: Bulányi biztosan ÁVH-s megbízott, valószínűleg beépítették, mert különben volna annyi esze, hogy tudná, ebben a helyzetben mindent abba kell hagyni.

A mi letartóztatásunkkal elkezdődött a kisközösségek üldözése, mely két évtizedig tartott. 1970-ben a regnumi atyák pere volt az utolsó a sorban.

1951. november 30-ig kellett az egyházmegyéknek végrehajtaniuk azt a rendelkezést, mely szerint azokat az egyházmegyei szolgálatba átvett szerzeteseket, akiket az állam nem fogadott el, meneszteni kellett, így engem